

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3143/2016. (VI. 29.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kecskeméti Törvényszék 5.P.21.073/2014/35. sorszámu, valamint a Szegedi Ítéltábla Pf.I.20.200/2015/4. sorszámu ítéletei alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó a Kecskeméti Törvényszék útján alkotmányjogi panaszt terjesztett elő az Alkotmánybíróságnál.
- [2] Az indítványozó az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének d) pontja, valamint az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján azért nyújtott be alkotmányjogi panaszt, mert álláspontja szerint a Szegedi Ítéltábla Pf.I.20.200/2015/4. sorszámu, másodfokú során meghozott ítélete sérti az Alaptörvény II. cikkében foglalt emberi méltóság alapjogát, illetve az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésében tilalmazott hátrányos megkülönböztetést. Az indítványozó az Alaptörvényben nevesített jogokkal összefüggésben jelöli meg az Emberi Jogok és Alapvető Szabadságok Védelméről szóló, 1950. november 4.-én aláírásra megnyitott egyezmény (a továbbiakban: EJE) 14. Cikkében tilalmazott hátrányos megkülönböztetés elvének, valamint az Európai Unió Alapjogi Charta 1. Cikkében foglalt emberi méltóság sérelmét. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában a Szegedi Ítéltábla említett ítéletének, valamint az annak alapjául szolgáló Kecskeméti Törvényszék döntésének alkotmányossági vizsgálatát, illetve a hivatkozott bírói döntések alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kezdeményezi.
- [3] 1.1. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló, sérelemdíj megfizetése iránt indított polgári peres eljárásban az indítványozó felperesként szerepel. A Kecskeméti Törvényszék ítéletében megállapított és a peres eljárás során irányadó tényállás szerint az indítványozó egy gimnázium tanulója, aki egészségügyi okok miatt kérelmezte, hogy a tanévet magántanulóként teljesíthesse. A gimnázium igazgatója a kérelmezett tanévre azzal mentette fel az indítványozót valamennyi tanórai foglalkozás alól, hogy az igazgató előzetes engedélyével részt vehet tanórai vagy egyéb foglalkozásokon. Egyúttal engedélyezte, hogy az iskolai követelményeket egyéni felkészülés alapján magántanulóként teljesíthesse. Ezt követően az indítványozó kérelmezte, hogy a tanórákat passzív résztvevőként látogathassa. Ez utóbbi kérelmét a gimnázium igazgatója megtagadta. Az indítványozó a gimnázium igazgatójának ezen intézkedését az egyenlő bánásmód követelményének sérelmére hivatkozva kifogásolta a Klebelsberg Intézményfenntartó Központnál, melynek illetékes tankerülete megállapította, hogy a kifogásolt intézkedés nem sérti az egyenlő bánásmód követelményét. Emellett az illetékes kormányhivatal az ügyben indított hatósági ellenőrzése során vizsgálta a gimnázium magántanulói státuszba vétellel összefüggő gyakorlatát, melynek eredményeként sem az általános gyakorlatot, sem az indítványozó ügyét érintően nem állapította meg az egyenlő bánásmód követelményének megsértését. Az indítványozó ezt követően sérelemdíj megállapítása és megfizetése érdekében indított keresetet a kormányhivatallal szemben, mert álláspontja szerint az intézményfenntartó intézkedése sérti az egyenlő bánásmódról és esélyegyenlőségről szóló 2003. évi CXXV. törvény (a továbbiakban: Ebtv.) 8. §-ában foglalt egyenlő bánásmód követelményét. Ennek indokaként az indítványozó egyfelől előadta, hogy a kormányhivatal hatósági ellenőrzése során nem biztosította számára az ügyféli jogállást és így a jogorvoslat jogát, másfelől pedig a tanórák passzív látogatására vonatkozó kérelmének megtagadása oka életkora és vagyoni helyzete volt, mely sérti az egyenlő bánásmód követelményét. Az ügyben eljáró elsőfokú bíróság az indítványozó keresetét elutasította. A bírói döntés indokai szerint egyfelől az indítványozó a kormányhivatal által folytatott hatósági ellenőrzés során nem ügyfél és így jogorvoslati jog sem illeti meg. Másfelől pedig az indítványozó nem igazolta a bíróság előtt, hogy pontosan milyen hátrány érte életkora és vagyoni helyzete miatt. Egyebekben az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a perben alperesként szereplő

kormányhivatalnak nincs is olyan intézkedési jogosítványa, amellyel saját maga megsérthetné az indítványozó által felhívott oktatást érintő egyenlő bánásmód követelményét (erről lásd: Kecskeméti Törvényszék 5.P.21.073/2014/35. sorszámú ítéletének 1–4. oldalait).

- [4] Az indítványozó fellebbezése alapján indult jogorvoslati eljárás során a Szegedi Ítéltábla járt el. Az indítványozó fellebbezésében elsődlegesen az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást támadta. E körben arra hivatkozott, hogy az alperes kormányhivatal magatartása folytán vihette véghez az oktatási intézmény a kifogásolt hátrányt okozó különbségtételt. Másfelől a fellebbezésében hivatkozott arra is, hogy a perben alperesként szereplő kormányhivatal hatósági ellenőrzése során őt ügyféli jogállás illette volna meg. A fellebbezésben előadott indítványozói álláspont értelmében az alperes kormányhivatal védett tulajdonsága, nevezetesen életkora miatt fosztotta meg az ügyféli jogállástól és így a jogorvoslati lehetőségtől. Emellett az alperes kormányhivatal az Ebtv. 17/A. § (1) bekezdésében biztosított jogosítványok alapján elrendelhetette volna a jogsértő állapot megszüntetését, de mivel ezt elmulasztotta megtenni, így megsértette az indítványozó személyiségi jogait. A Szegedi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. Ítéleti indokolásában rámutatott arra, hogy az Ebtv. szabályai szerint a jogsérelmet szenvedett félnek valószínűsítienie kell, hogy hátrány érte és a jogsértéskor ténylegesen vagy a jogsértő feltételezése szerint rendelkezett valamilyen védett tulajdonsággal, illetve ezen kívül szükséges az állított védett tulajdonság és a hátrány közötti oksági kapcsolat valószínűsítése is. Mindezek sikeres valószínűsítése esetén terheli a másik felet annak bizonyítása, hogy az egyenlő bánásmód követelményeit megtartotta, vagy annak megtartására az adott ügyben nem volt köteles. Az indítványozó az őt ért hátrányt egyfelől abban jelölte meg, hogy az alperes kormányhivatal nem utasította a gimnázium igazgatóját annak biztosítására, hogy a tanórákat látogathassa, másfelől pedig a hatósági ellenőrzése során az ügyféli jogállást és így a jogorvoslat lehetőségét megvonta. Az ítéltábla értékelése szerint az indítványozó az őt ért hátrányokat valószínűsítette és emellett védett tulajdonságként életkorát és vagyoni helyzetét is nevesítette. Ugyanakkor az ítéltábla álláspontja szerint a védett tulajdonság és az elszenvedett hátrány közötti okozati összefüggést az indítványozó nem valószínűsítette, mert az oksági kapcsolattal összefüggésben egyáltalán nem adott elő indokolást. Emellett az ítéltábla értékelése szerint az indítványozót ügyféli jogállás az irányadó eljárási szabályok értelmében nem illeti meg. Mindezek alapján az ítéltábla az indítványozó fellebbezését elutasította és az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta (erről lásd: Szegedi Ítéltábla 20.Pf.I.20.200/2015/4. sorszámú ítéletének 3–5. oldalait).

- [5] 1.2. Az indítványozó ezt követően terjesztett elő alkotmányjogi panaszt. Panaszindítványát az Abtv. 27. §-ára alapítva állítja, hogy az ügyben hozott bírói döntések azért nincsenek összhangban az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésében foglalt jogegyenlőség követelményével és ezzel összefüggésben az Alaptörvény II. cikkben elismert emberi méltóság jogával, mert az eljáró bíróságok értelmezése szerint az egyenlő bánásmód követelményének megsértése során az elszenvedett hátrány és a védett tulajdonság közötti oksági kapcsolat valószínűsítésének terhe a jogsérelmet szenvedőre esik. Ezen értelmezéssel szemben az indítványozó előadja, hogy sérti az Ebtv. 19. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezéseket annak megkövetelése, hogy az elszenvedett hátrány, valamint a védett tulajdonság valószínűsítésén túl a kettő közötti oksági kapcsolat valószínűsítése is sérelmet szenvedettet terheli. Az indítványozói álláspont szerint ugyanis ilyen esetekben a jogsértőt terheli annak bizonyítása, hogy a hátrányt okozó magatartása során megtartotta az egyenlő bánásmód követelményét, vagy azt más okból nem volt köteles megtartani. Az Ebtv. felhívott szabálya szerint ugyanis a sérelmet szenvedettnek csupán azt kell valószínűsítienie, hogy hátrány érte és a jogsértéskor rendelkezett valamely védett tulajdonsággal. Az indítványozó álláspontja szerint „[a]mennyiben a jogsérelmet szenvedő fél által megjelölt védett tulajdonság és a hátrány között oksági kapcsolat nem lelhető fel, abban az esetben is fennáll a megkülönböztetés és akkor is lehet önkényes az intézkedés, hiszen az intézkedés nem attól válik önkényessé, hogy a jogalany – adott – védett tulajdonsága miatt alkalmazza a diszkriminatív intézkedést a jogsértő, hanem a cselekmény jogalanyra nézve önkényes, és okszerűtlenül hátrányos hatásától és jogszabályi alappal illetőleg ésszerű indokkal nem igazolható voltától.” Az indítványozó az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésének és az Alaptörvény II. cikkének sérelmét abban jelöli meg, hogy a kifogásolt bírói döntések az igényérvényesítésnek elvi lehetőségétől megfosztották, mert lehetetlen feltételtől tették függővé bíróság előtti fellépését. Az indítványozó érvelése szerint a bírói út látszólagos biztosítása sérti az emberi méltóságot és az egyenlő bánásmód követelményét, vagyis az Alaptörvényből fakadó jogegyenlőséget. Az indítványozó az Alkotmánybíróság gyakorlatával összefüggésben hívja fel mind az EJEE, mind pedig az Európai Unió Alapjogi Chartájának rendelkezéseit.

- [6] Az indítványozó ilyen okok alapján kezdeményezi az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló első-, és másodfokú bírósági döntések alaptörvény-ellenességének megállapítását és a bírói ítéletek megsemmisítését.
- [7] 2. Az Abtv. 56. § (1) bekezdésében előírtak szerint az Alkotmánybíróságnak elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról szükséges döntenie. Az Alkotmánybíróság ezért tanácsban eljárva mindenekelőtt azt vizsgálta meg, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e a törvényben előírt formai természetű, valamint az Abtv. 26–27. §-ban, illetve az Abtv. 29–31. §-ban előírt tartalmi természetű befogadhatósági feltételeknek.
- [8] 3. Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság tartalmi feltételeként határozza meg, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet tartalmazzon, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E befogadhatósági feltételek vagylagos jellegűek, így fennállásukat az Alkotmánybíróság külön-külön vizsgálja {elsőként lásd: 3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]}.
- [9] Az indítványozó az Alaptörvény II. cikkében és az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésében elismert alapjogokra egyfelől azzal összefüggésben hivatkozik, hogy a bíróságok az igényérvényesítés elvi lehetőségétől is megfosztották. Ehhez képest ugyanakkor megállapítható, hogy a perben eljáró bíróságok az eljárás megindítását nem tagadták meg, és az indítványozó kereseti kérelme felől érdemi vizsgálatot követően, bírósági ítélettel döntöttek. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság megítélése szerint önmagában a hatékony bírói jogvédelem hiánya nem befolyásolhatta az alkotmányjogi panaszban megnevezett Alaptörvény II. cikkében és az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésében elismert alapjogok érvényesülését. Ilyen okból a kifogásolt bírói döntések az alkotmányjogi panaszban előadott alaptörvény-ellenességi kételyt nem vetik fel és alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként sem értékelhetők {3111/2012. (VII. 26.) AB végzés, Indokolás [3], melyet legutóbb megerősített: 3012/2016. (I. 25.) AB végzés, Indokolás [12]}. Az indítványozó ugyanezen alapjogok sérelmének okául előterjesztett további hivatkozása szerint az ügyben eljáró bíróságok által elfogadott valószínűsítési és bizonyítási teher megosztásának értelmezése nincsen összhangban az Ebtv. 19. § (1) bekezdésében megfogalmazott törvényi követelményekkel. Ehhez képest az Alkotmánybíróság megítélése szerint az indítványban megjelölt alkotmányjogi sérelem az adott ügyben meghozott bírói döntések érdemét nem befolyásolta. Erre is tekintettel, az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz alapját jelentő konkrét ügygel összefüggésben nem értékelte alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésnek az indítványban előterjesztett alkotmányos kifogást {hasonlóan lásd például: 3148/2015. (VII. 24.) AB végzés, Indokolás [12]}.
- [10] 4. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz befogadhatósági vizsgálatának eredményeként így arra a következtetésre jutott, hogy az alkotmányjogi panasz nem felel meg az Abtv. 29. §-ában foglalt befogadhatósági feltételnek. Az Alkotmánybíróság ezért az alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján, figyelemmel az Abtv. 56. § (3) bekezdésében előírtakra is, visszautasította.

Budapest, 2016. június 21.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/43/2016.

• • •